

Na de bevrijding

Voorjaar 1945, eindelijk bevrijd! Alles en iedereen kwam in beweging om een groot feest te vieren, niet specifiek voor schoolkinderen, maar voor de gehele bevolking.

Het werd een groots feest.

Het hierop volgende jaar werd weer een jaar van herdenken. In de eerste plaats was daar 1 april, het afscheid van meester Maarsingh. Zijn persoonlijke aanwezigheid op school (meer dan 30 jaar) zou in de toekomst worden gemist; hij was als het ware een onderdeel van de school geworden. Zijn vertelkunst en zijn markante uitspraken leven nog bij veel oud leerlingen van hem voort.

In 1946 was het ook 75 jaar geleden dat de school werd gesticht. Dit mocht niet onopgemerkt voorbij gaan. De grote vraag was: OP WELKE DATUM WAS DE SCHOOL GESTICHT?

Er werd gezocht en gezocht en gelezen en gelezen, maar gevonden werd de datum niet! (Later in het jaar 1946 werd het notulenboek, waarin de stichting van de school vermeldt staat, teruggevonden op de zolder van de pastorie.)

Tenslotte werd besloten om het feest dan maar te vieren op 17 juli.

Het programma zag er als volgt uit:

's Morgens op het schoolplein werden er enkele passende liederen gezongen zoals:

psalm 150, Wilt heden nu treden enz., dit alles begeleid door het muziekkorps.

Daarna in optocht naar het feestterrein, waar diverse spelletjes werden gespeeld door de kinderen. Het feest duurde van 's morgens negen tot 's middags vier uur.

Hierna was er een koffiemaaltijd voor genodigden, commissieleden en het personeel van de school. Na deze maaltijd was er nog een samenkomst in de Ned. Herv. Kerk.

In 1948 was er al weer reden tot feest vieren! Koningin Wilhelmina vierde haar 50 jarig regeringsjubileum.

De bedoeling was om hier weer een groot feest van te maken, samen met de Oranje vereniging en de Gereformeerde School.

Helaas, misverstanden en onwil hebben geleid tot: Ieder zijn "oranje feest".

Zoals reeds eerder was vastgesteld, begon het schooljaar '45 - '46 op 1 april. Dit is in 1947 weer veranderd in 1 mei.

De bevrijding gaf vooral het personeel het gevoel dat er een bepaalde periode was afgesloten. Men stond in zekere zin voor een nieuw begin.

Dit kwam tot uiting in bepaalde goede voornemens.

Zo werden de personeelsvergaderingen wel gehouden, maar niet volgens een bepaald rooster.

In het verleden waren er al meerdere afspraken gemaakt, die meestal na een paar maanden al weer waren vergeten.

Zo werd ook nu weer afgesproken om op regelmatige tijden te vergaderen en notulen van de vergaderingen te maken. Voor hoe lang?

Het bestuur had ook dezelfde gevoelens en besloot schoolbezoeken te organiseren, zoals in vroegere jaren ook werd gedaan.

Wat hiervan terecht kwam vermeld de historie niet, het is waarschijnlijk bij een goed voornemen gebleven.

De eerste jaren na de oorlog was er gebrek aan geldmiddelen, maar toch

werd geprobeerd de leerlingen zoveel mogelijk ontspanning te geven. Als het maar even kon werd er jaarlijks een schoolreisje georganiseerd. Dit gebeurde ver voor de oorlog ook al en zelfs gedurende de oorlog. In 1941 stelde het schoolbestuur f 10,- beschikbaar voor een schoolreisje.....per fiets!!

Als er ijs was, werden er schaatswedstrijden gehouden om kleine geldprijzen. De kinderen hadden veel plezier voor weinig geld. In de jaren vijftig zorgde de ijsvereniging er voor dat er schaatsdiploma's van de K.N.S.B konden worden gehaald.

Ook de gemeente bekommerde zich in die tijd om de gezondheidstoestand van de schoolkinderen. Ze stuurden een brief naar het bestuur, waarin werd gevraagd of men er voor voelde de kinderen op school te voorzien van schoolmelk en vitamine C tabletten. Na een korte discussie was het antwoord: "de ouders hebben de plicht hun kinderen te voeden en op te voeden. De school heeft een taak te helpen bij de opvoeding"

Een paar jaar later wordt het verzoek herhaald, maar ook dan blijft het antwoord hetzelfde.

Toch bleef men in latere jaren niet helemaal bij dit standpunt. Ook op de Herv. School kwam de schoolarts om de leerlingen te onderzoeken. Voor veel kinderen was dit niet zo aangenaam, omdat de schoolarts ook regelmatig "prikken" of "krasjes" gaf om de leerlingen te onderzoeken op t.b.c. Door een toenemende zuigelingen- en peuterzorg zijn de bezoeken van de schoolarts wat minder geworden en ook worden de kinderen niet meer onderzocht op t.b.c.

Ook heeft de schooltandarts lange tijd meegedraaid in de gezondheidszorg voor de leerlingen van de lagere school. Deze dienst is nu echter totaal opgeheven, omdat de meeste ouders (gelukkig) regelmatig met hun kinderen naar de tandarts gaan.

Het jaar 1952 was voor bijna alle lagere scholen een probleemjaar. Praktisch elke school kampte met een gebrek aan ruimte, omdat de aanmeldingen voor de eerste klas abnormaal hoog waren (dit werd veroorzaakt door de geboortegolf na de tweede wereldoorlog).

De Hervormde School kreeg er dat jaar ongeveer 60 nieuwe leerlingen bij. Daar kwam nog bij dat de aanvang van het schooljaar werd opgeschoven naar 1 september.

Na veel overleg met diverse instanties mocht er een klas verhuizen naar "Rehoboth", het gebouw van de jongelingsvereniging. Om alles wat geleidelijk in goede banen te leiden werd op 1 mei al vast een gedeelte van de 60 leerlingen geplaatst. Per 1 september werden de resterende leerlingen geplaatst.

Vanzelfsprekend groeide ook het aantal personeelsleden en kwam zodoende op 8.

Er kwamen twee personeelsleden voor de eerst klas en een onderwijzer voor klas zeven en acht.

Het leerplan was een vast agendapunt van de personeelsvergaderingen.

Zo werd het voorstel van het nieuwe hoofd de heer C. Andringa, om het zingen op hele noten te vervangen door ritmisch zingen (van de psalmen) aangenomen door het personeel en ook het bestuur gaf hieraan zijn goedkeuring.

Het was in deze periode dat de voorzitter het voorstel deed om in de zevende en achtste klas wat meer uren te besteden aan handwerken en handenaarbeid.

Het vak handenaarbeid was eigenlijk nog nooit als echt vak gegeven en omdat meester Horlings deze bevoegdheid wel had, wilde men daar ook wel graag gebruik van maken.

Het was eigenlijk moeilijk om een leerplan zo samen te stellen dat er daadwerkelijk iets van terecht kwam. Toch lukte het, de handenaarbeidlessen werden gegeven in een lokaal van de leegstaande openbare school. In de herfst

Leerjaar *1 Mei* 1951 tot *1 Sept* 1952
2^e KLASSE

VAKKEN	I	II	III	Opmerkingen
Bijb. Geschiedenis	7	7/8	8	
Kerkgeschiedenis				
Lezen	7	7	7	
Rekenen	7	8	8	
Nederlandse Taal	7	8	8 1/2	
Schrijven	6 1/2	6 1/2	7	
Vaderl. Geschiedenis				
Aardrijkskunde				
Natuurkennis				
Zingen				
Tekenen				
Nutt. Handwerken	6-	6	6-	
Gedrag	8	8	8	Wel bevordend
Vlirt	7	8	8	
Vernamde Schooltijden	2	2	6	

De Onderwijzer(s) der Klasse: *M. B. B. B.* Handtekening van de Ouders of Verzoegers:
 1. *M. B. B. B.* 1. *M. B. B. B.*
 2. *M. B. B. B.* 2. *M. B. B. B.*
 3. *M. B. B. B.* 3. *M. B. B. B.*

Het nieuwe rapportboekje

bestond er nog altijd de mogelijkheid om enige weken landbouwverlof te krijgen en het waren vooral de leerlingen van de zevende en de achtste klas die van deze regeling gebruik maakten (in 1958 werd een wijziging aangebracht in de leerplichtwet, waarbij het niet meer mogelijk was om leerplichtige kinderen landbouwverlof te geven).

Zo gebeurde het soms dat er maar 3 of 4 jongens handenarbeidles hadden. Op zich vonden ze het niet zo erg, want dan gebeurde er ook echt iets. Voorwerpen die in die tijd werden gemaakt waren b.v. wapenschilden van glas en hout. Zelfs het gebouw "Rehoboth" is op schaal nagebouwd. Het was jammer dat dit maar enkele jaren duurde. Met het vertrek van de heer Horlings geraakte ook het vak handenarbeid op de achtergrond.

Het is in de periode van de bevrijding tot ongeveer 1975 (wat betreft het personeel) een komen en gaan.

Het "gaan" ging altijd gepaard met de uitdrukking: "Op de meest eervolle wijze ontslag verleend".

Het is maar een uitdrukking, maar wel een met gevolgen. Na elk ontslag, hoe eervol die ook maar mocht zijn, moest er wel steeds een nieuw personeelslid worden benoemd en dat viel vaak tegen.

Herhaaldelijk gebeurde het dat er op een advertentie niet werd gereageerd. Een herhalingsadvertentie hielp soms, maar niet altijd.

Het bestuur ging in sommige gevallen zelfs kweekscholen benaderen of er misschien belangstelling bestond voor de vacature bij de aanstaande onderwijzers of onderwijzeressen, die op korte termijn examens moesten doen.

Dit leidde enkele keren tot een benoeming, die pas een paar maanden later aanvaard kon worden omdat de betrokken persoon een her-examen moest afleggen.

Hieruit blijkt wel duidelijk dat het nogal eens gebeurde dat een klas enige tijd geen eigen meester of juffrouw had.

Dit probleem werd opgelost door tijdelijk mensen te benoemen, voor een periode variërend van enkele dagen tot soms wel een half jaar.

Met name bij ziekte was het toen erg moeilijk om direct iemand te vinden die bereid was om in te vallen (in latere jaren begon men met vaste invalsters te werken, die bij iedere oproep beschikbaar waren; ook nu wordt deze werkwijze zoveel mogelijk gevolgd).

Meestal werd een klas een dag vrij gegeven, zodat het bestuur even de gelegenheid had om iets te organiseren.

In noodgevallen (en dat gebeurde vrij vaak) werd een beroep gedaan op mevr. Vos, mevr. Dam of mevr. de Boer en meestal niet tevergeefs.

In die tijd hoorde het niet dat je na je huwelijk als onderwijzeres bleef werken. In de acte van benoeming werd apart vermeld dat de onderwijzeres, die in het huwelijk trad, met ingang van diezelfde datum ontslag werd verleend. Als het nodig was dat een van de bovengenoemde dames een acte van benoeming moesten hebben, dan moest er altijd "dispensatie" worden aangevraagd, omdat getrouwde vrouwen in principe geen benoeming kregen. Deze toestand duurde tot het eind van de jaren '50.

Het was eigenlijk heel gewoon dat de klassen 1 en 2 werden onderwezen door een juffrouw, zodat de dames altijd in de minderheid waren.

Op een gegeven moment vertrekt er een onderwijzer, die noodgedwongen vervangen wordt door een onderwijzeres.

Dit ontlokte het hoofd van de school op een personeelsvergadering de (angstige?) uitspraak: "nog één zo'n wijziging en de dames zijn in de meerderheid!"

Het tekort aan personeel bleef landelijk gezien eigenlijk te groot en zo gebeurde het ook dikwijls dat schoolbesturen een aanvraag indienden bij het ministerie van Oorlog om dienstplichtigen met een onderwijsakte dispensatie (vrijstelling) te verlenen. Vaak met een positief resultaat.

Een voorbeeld hiervan is de heer G. Draadje. De heer Draadje was in militaire dienst toen het bestuur hem wilde benoemen. Op 6 september 1958 werd een aanvraag ingediend en reeds 16 september kwam het antwoord,

ONDERWIJS

Officiële publicatie

Oproep aan bezitters van de onderwijzersacte

De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen verzoekt bezitters van de onderwijzersacte, die thans niet bij het onderwijs werkzaam zijn, doch die in beginsel bereid zijn, alsnog een betrekking bij het lager onderwijs te aanvaarden, zich zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval vóór 1 Maart a.s., schriftelijk aan te melden bij de afdeling lager onderwijs van zijn departement, Prinsessegracht 15, 's-Gravenhage. De regering overweegt ernstig door het toekennen van extra diensttijd voor zodanige personen de overgang naar het lager onderwijs (mits deze vóór 2 Januari 1955 plaats heeft) mogelijk te maken.

"Oproep aan bezitters van een onderwijsacte"

dat de heer Draadjer nog tot juli 1959 in dienst moest blijven.

Op 26 november heeft het bestuur weer een aanvraag tot vrijstelling ingediend en 2 december ontving het bestuur bericht, dat het verzoek in behandeling was genomen. Op 3 januari 1959 kon de heer Draadjer als onderwijzer in Onstwedde beginnen.

Dat er een tekort aan onderwijzend personeel bestond blijkt ook uit het feit dat de scholen in 1958 het aantal leerlingen van klas 1 t/m 6 moesten opgeven. Bij de Hervormde School stonden op dat moment 240 leerlingen ingeschreven. Het ministerie van onderwijs stuurde een bericht dat, gezien de huidige klassebezetting, geen gebruik kon worden gemaakt van de verleende bevoegdheid tot vermindering van leerkrachten.

Na 1958 wordt het iets minder moeilijk om personeel te krijgen. Als oorzaak hiervoor wordt genoemd een toenemend aantal mensen dat de kweekscholen bezoekt. De terugloop van het aantal leerlingen zal ook zeker een rol hebben gespeeld.

Zo gingen er in 1958 in totaal 265 leerlingen naar de Hervormde School, in 1966 was dit aantal teruggelopen tot 202 kinderen.

De zevende en de achtste klas zijn geleidelijk verdwenen; in 1959 nog 14 leerlingen en in 1960 nog 1.

Ook wettelijk gezien behoorden deze klassen tot het verleden. Er mochten na 4 augustus 1958 geen nieuwe leerlingen meer worden toegelaten tot de klassen 7 en 8. Wel bestond nog enkele (overgangs) jaren de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen.

Schooldiploma.

School-met-den-Bijbel

te: *Onstwedde.*

De godaaligheid is lof
te alle dingen nuf/
hebbende de beloften des
tegenwoordigen en des
toekomenden levens.
1 Tim. 4: 8-6

Uw Woord is
een lamp voor
mijne voet/en een
licht voor mijn pad.
Psalm 119: 105

Gij hebt van kinds af de heylige
Schriften geweten
die u wijs kunnen maken tot
zaligheid/doeg het geloof hetwelk
in Christus Jezus is.
2 Tim. 3: 15

.. De Gedurezende Samuel ..

En Samuel zijde: Spreek /
want uw knecht hoort. *1 Sam. 3: 10b*

Gehrim van allen zegen (Oranje en Neerland hoort)
Is in Gods veeres gelegen/ Zyn dienst/ Zyn gunst/ Zyn Woord!
.. De Oosla ..

Het Joodsche dienstmeisje van Samaria's huisvrouw

Oey zeide tot haer vrouwe: Och of mijn herre ware
voor het aangericht des Profeten die ik Samaria is
vraed bij hem van uwe rechtscheit onledigen *2 Kon. 5: 3*

Mer nagedachtenis bij het verlaten van
de Christelijke School geschonken
aan: *Albertina ter Borg.*
Onstwedde, den 1 Mei 1934.

Het Bestuur
H. J. Kuyper (hoofdvoorz.)

Het Hoofd der School:
J. Schuur

Verest slechts den heere
en dient hem trouwelyk
met uw gansche harte.
1 Samuel 12: 24, a

Leer mij/ o God van zaligheden!
Mijn leven in Uw dienst besteden;
Gij zijt mijn God/ val Gij mijn hand!
Uw goede Geest bestier mijn schreden
En leid mij in een eften land!
Psalm 143: 10

Lien hem in alle uwe we-
gen/en hij zal uwe
paden recht maken.
Sprenken 3: 6

BID en WERK

te Rotterdam - w. v. D. Duinen - A. m. m. m.